

Animationer og levende musik på tværs af grænser

Festival of Wonder. Silkeborg Dukketeaterfestival 2017

Nogle indtryk fra en række forestillinger ved Per Hofman Hansen

Moondog. The Viking of 6th Avenue

Schauspielhaus Bochum

Foto: Per Hofman Hansen

Moondog, hvis rigtige navn er Louis Thomas Hardin (1916-1999), var ukendt for mig, indtil jeg blev præsenteret for ham og hans musik på årets dukketeaterfestival. "Moondog", der som 16-årig var blevet blind, var i New Yorks bybillede bare "Vikingen fra 6th Avenue" opkaldt efter sin førerhund. Han hutlede sig igennem tilværelsen ved at spille på gaden og sælge sine kompositioner og digte til forbipasserende. Gennem et langt liv lod han sig inspirere af musik lige fra Johann Sebastian Bach til jazz over kunstnere som Charlie Parker, Steve Reich og Philip Glass. Med en enestående sans for rytmi og enkelthed komponerede han ny minimalistisk musik, som Schauspielhaus Bochum i anledning af 100-året for Moondogs fødsel forløste i en både intim, fortættet, inciterende og storladet teaterkoncert, hvor hunden Moondog danner baggrund for det 13 mand store kammerorkester bestående af sangere, en strygerkvintet, en saxofonkvintet og ikke mindst perkussionisten Stefan Lakatos, der virtuost mestrer og udnytter trimba'en, den særprægede trekantede tromme, som Moondog i sin tid havde opfundet.

Scenografien er et helt kapitel for sig. På scenen bag musikerne ses noget, der mest af alt ligner et stort bjerglandskab i urtiden formet af vulkansk aktivitet, men som langsomt ændrer sig. På et tidspunkt ses en silhuet af et rensdyr og næsten usynligt – undergår bjerglandskabet en geologisk transformation til et blødt pelsværk, der i en langsom rytmisk bevægelse "ånder", for til sidst at fremstå i skikkelse af Hardins førerhund Moondog med våde sørgmodige øjne. I takt med musikken linder Moondog øjenlågene, rejser sig som et gigantisk landskab (eller uhyre?) og vipper med ørerne livagtigt savlende fra mundvigene. Man spørger uvilkårligt sig selv: Er Moondog nu Moondog eller er Moondog Louis Thomas Hardin himself? Dramatisk er iscenesættelsen af en spinkel kvindelig medvirkende i sort, der agerer let og elegant dukkefører af den tilsyneladende tonstunge hund. I en anden episode fører hun en

lillebitte dukke, en åndemaner – måske?, der bladrer i en bog. Hvordan det skal tolkes i den store sammenhæng, gik ikke helt op for mig.

Men tilbage står en forførende, magisk og mageløs koncert- og teaterforestilling af høj international klasse med en musik som i sit "sprog" utvivlsomt må appellere til et meget bredt publikum.

Links:

<https://www.youtube.com/watch?v=AM-lu6w6GU4>

<https://youtu.be/NBm4seEgnY>

Nomad Soul

Theatre Magali Chouinard, Canada

Foto: Peter Birk

En intim forestilling hensat til en drømmeverden, som vi kan have oplevet i vort eget indre, i underbevidstheden, i fostertilstanden eller i en fjern urtid. Eller vi genkalder os vor barndoms møde med folkeeventyrenes dybe mørke skove, den lysende fuldmåne på den sorte uhyggelige nattehimmel, huldrer, vølver, mosekoner, hekse, havfruer og sirener, fabeldyr, ulve, krager og ravn fra folkeeventyrene. I et magisk trylleri af lyden af spinkle klokker, ravneskrig, ulvehyl, fuglekvidder, brummende bier, cikader, vindens susen, et rislende vandløb, fødders raslen med skovbundes tørre blade og melodisk sang forføres vi ind i en drømmeverden med "billeder" fra f.eks. sagaen om pigen Kraka, der skulle møde foran Ragnar Lodbrog nøgen og alligevel påklædt.

Scenografisk er det påfaldende, men genialt valgt, at forestillingen er dæmpet ned i en nærmest farveløs tågefylt gråtoneskala, der giver associationer til en uvirkelig uhåndgribelig ånde verden.

Et lille mesterstykke, der sætter fantasien fri. Holder man af eventyr, magi og overnaturlige fænomener, er man "En søgende sjæl", som jeg ville kalde stykket på dansk, eller møder man blot op med et åbent sind, kan det kun give anledning til at overveje, om der er mere mellem himmel og jord, end det vi ser og oplever i en fortravlet hverdag.

Link: <https://www.magalichouinard.com/acircme-nomade--nomad-soul.html>

Ashes/Aske

Theatre Plexus Polaire, Frankrig og Norge

Foto: Pressefoto

"Hvem ser du, når du ser dig selv?" "Hvad er det, der gør den ene skabning til forfatter og den anden til pyroman?". De spørgsmål stiller den norske forfatter Gaute Heivoll i sin roman *"Før jeg brænder ned"*. Med udgangspunkt i romanen har det franske Theatre Plexus Polaire i samarbejde med den norske instruktør Yngvild Aspeli visualiseret handlingen og spændingsfeltet mellem galskab og normalitet i forestillingen "Aske". Handlingen finder sted i to parallelle forløb med forfatteren Gaute som fortæller og referent af de dramatiske begivenheder fra en voldsom pyromanbrand og pyromanen Dag, hvor begge forsøger at finde ind til sig selv. Har de begge djævelen, varulven, det mytologiske væsen som er halvt menneske halvt ulv, i sig, og som kan skifte form enten med vilje eller efter en forbandelse? Spørgsmålet besvares ikke, men står hen til tilskuerens egen refleksion og eftertanke.

Aske er et brutalt stykke visuelt teater, der anskueliggør, hvordan vore indre kræfter udspændt mellem vildskab og kærlighed kan skifte fra det skabende til det ødelæggende. I et vanvittigt mix af lys og lyd, lyn og torden, buldrende ild og gnister og heavy metal "kører" forestillingen effektivt i højt gear. Genialt og noget af et scoop er projiceringen af bogstaver og tekst fra Gantes tanker formidlet gennem hans skrivemaskine op på en nærmest usynlig dug, bag og foran hvilken skuespillere og dukker agerer.

Et stærkt teaterstykke, hvor man næsten glemmer, at dukkerne er dukker og ikke levende væsener.

Links:

<http://mimelondon.com/plexus-polaire/>

<http://www.figurteateret.no/fin-scene/aske-plexus-polaire-figurteatret-i-nordland-og-compagnie-philippe-genty.774687.aspx>

Yael Rasooly: Glamour in the Dark. Koncert

Israel

Foto: Pressefoto

I 2015 skrev jeg om Yael Rasooly: Hvad kan hun ikke, den israelske skuespiller, dukkefører og sangerinde Yael Rasooly? Hun er virkelig et multitalent, der kan underholde på magisk og fortryllende vis. Har man tidligere set hendes "The House by the Lake", hørt hende synge "The Gramophone Show" og nu også set den lille humoristiske "How Lovely", ja så ved man, hvilket register fra dyb tragedie til yndefuld humor hun spænder over. . . Jeg håber derfor blot på, at Yael er på scenen i Silkeborg igen om to år. Hun er "*simplement formidable*"!

Og nu er hun her så lykkeligvis igen. Denne gang optræder hun sammen med accordeonisten Iliya Magalnyk i et forrygende musikalsk show med alle de bedste cabaretviser og sange fra de store scener i Paris og New York: La Foule, Padam, I get low I get high, Mon Homme, Milord og mange flere.

Trods en tætpakket tournékalender omfattende hele spektret af Yaels righoldige repertoire mærker man intet til den mindste træthed eller ligegyldighed. Tværtimod, også denne aften i Silkeborg udstråler Yael et smittende humør og en vitalitet, så vi alle føler, vi har været hendes foretrukne publikum. – Det var vi naturligvis også!

Link: <http://kopiler.wixsite.com/yael-rasooly/padam>

Katharinas stemmer

Kattas Figurteater Ensemble, Norge

Foto: Peter Birk

Ulla Dengsøe er den kunstneriske leder af Silkeborg Dukketeaterfestival. En af hendes store forcer er hendes evne til at sammensætte et meget bredspektret repertoire inden for både klassisk dukketeater og objekt- og visuelt teater. Det gælder imidlertid ikke blot genrer, udstyr og målgruppe, men i høj grad også teaterrummets karakter og størrelse fra det mindste lille bitte mørke intime rum til det helt store i bogstaveligste forstand guddommelige rum, hvor lyset vælder ind, som da Kattas Figurteater opførte Katharinas stemmer i Silkeborg Kirke.

I løbet af en times tid medrives vi i det smukke kirkerum af en enestående solopræstation af den norske Cecilie Schilling, der på en gang både er sanger, skuespiller, dukkefører og bugtaler.

"Katharinas stemmer" er et kirkespil om nonnen Katharina von Bora, der sammen med 11 andre nonner planlægger en flugt fra det ufri klosterliv. De vil forsøge at finde en åndelig frihed hos reformationens bannerførere. Men Katharina er imidlertid meget i tvivl om sit valg, hvorfor hun tager en afgørende samtale med Gud. Til hendes overraskelse er kirken fuld af mennesker, "*eller er det blot et uvirkeligt vrangbillede frembragt af djævelen?*", frygter hun. Mens solen sender sine stråler ind gennem de høje kirkevinduer, sætter orglet i gang og en kvindelig messesang stemmer i. I et skrig anråber Katharina Jomfru Maria om hjælp, mens hun styrter gennem kirken og kaster vievand ud på publikum, der udgør menigheden.: "I er velsignet". Tvivlen nager imidlertid fortsat i Katharina og hun råber: "Nej, jeg skal ikke tænke på livet uden for. Jeg skal tænke på Gud". Men fuglesangen kryber ind i hendes krop, og herinde hører hun sig egen stemme, og i sang og orgelspil opnår hun en slags åndelig befrielse.

I skiftevis sang, bønner og dialog med to mandshøje dukker står kampen mellem Paven og Martin Luther: *"Hvor findes sandheden? Hvem taler sandt? Nej, ingen kan drive handel med Guds kærlighed! Jeg vil leve i frihed"*. Kirkens klokker slår i slag og Katharina synger "Frihed, frihed er stemmen i mit indre".

Musikken fra orglet tager til i et brusende crescendo, hvori høres melodien til *"Vor Gud han er så fast en borg"*. Og Katharina river sin nonnedragt af og flygter ud ad kirkedøren... *"FRIHED! I må blive tilbage! Jeg forlader jer!"*

I sang, messen, gestik, tale, bugtalen og ageren med både egen krop og dukkerne og i et nærmest inferno af tro og tvivl, angst og håb, anger, selvpineri og frihedssøgen mestrer Cecilie Schilling at gribe sit publikum hver eneste sekund.

"Katharinas stemmer" er skrevet som et norsk kirkeligt bestillingsarbejde i anledning af reformationsjubilæet. Derfor kunne det nemt være henfaldet til at blive missionerende eller forkyndende, men det er absolut ikke tilfældet. Det er således befriende fri for frelste eller påtrængende holdninger. Et fordomsfrit stykke moderne teater om kvindeundertrykkelse, trykke-, tro og religionsfrihed.

Link: <http://www.kattas.no>

Cha cha cha

Theatre Alfa, Tjekkiet

Fotos: Peter Birk

Cha cha cha er et vidunderligt lille stykke klassisk dukketeater i bedste Mester Jakel stil. Det er tju-bang faldera, hvor de kloge narrer de dumme. Her er de kendte karikerede og groteske figurer, som vi kender fra de gamle stumfilm: Chaplin, Buster Keaton og Gøg og Gokke (Laurel og Hardy), de hårdslående, evigt-fløjtende, men dumme politibetjente, en lille sød hund, flødeskumsslagsmål, cirkussets "billige" kvindelige cirkusartister, en yndefuld danserinde og en flot cirkuselefant foruden den djævelske cirkusdirektør.

Som i stumfilmens biografale har Teater Alfa naturligvis også placeret et klaver med en rigtig levende pianist foran scenen. Et genialt påfund, som gør illusionen komplet.

Link: <https://youtu.be/IspXIhmCmM8>

Deadtown

Forman Brothers Theatre, Tjekket

Foto: Pressefoto

"Deadtown is a fucking peaceful place"

Hvor vanvittigt kan det blive? Brødrene Forman har gjort det igen. Først Obludarium, nu Deadtown. Havde jeg været sprechstallmeister i dette glade vanvid af et hylende morsomt og grotesk "cirkus" som Deadtown er, ville jeg have overdænget mit sagesløse publikum med en byge af superlativer: Genialt, mageløst, mesterligt, ekvilibristisk, forrygende, forrykt, uforglemmeligt, uimodståeligt, uforligneligt, uovertruffent, ja et sandt festfyrværkeri. Det rene galimatias. Det glade vanvid, alt sammen i et forrygende tempo med flere samtidige tableauer på scenen.

Endnu engang overgår brødrene Forman sig selv. I en genial karikeret parafrase over den vildeste spaghetti-western har brødrene Forman blandet den vildeste cocktail af alle de mest stereotype elementer, der indgår i en ægte western fra stumfilmens dage. Et sted i stykket hedder det: *"Deadtown is a fucking peaceful place"*. Det er lige præcis det sidste, det er. I et hvirvlende inferno optræder hjulbenede støvledansende cowboys, på balkonen letbenede can-can dansende damer, en bordelmutter og et spillevende fem-mands orkester, i saloonen døddrukne whiskydrikkende hårdkogte karle, svingende salondøre, hurtigt skydende cowboys med seksløbere og salonrifler, krudtrøg, store cigarer, af pistolkugler gennemhullede ligkister, og uden for storslåede landskaber med golve bjerge og sletter, kaktusser som hører sig til, cowboys og heste med cykelhjul(!) og vildt meget mere.

Deadtown er med andre ord historien om den by, hvorom det hed sig, at det var her, den første plakat med "Wanted. Dead or Alive" sås i det vilde vesten. Omgivet af skuespillere og musikere på en baggrund af videoprojektioner kombineres teatrets dekorationer og kulisser og den magiske verden fra gamle stumfilm og farverige fotografier for at skabe illusionen af

dette drengedrømmens eldorado. Og som det hedder i en fransk omtale: *"Formanns kreationer er som at være på en vidunderlig rejse, hvor en poetisk vind blæser"*. Smukkere kan det vist ikke siges.

Links:

<http://www.deadtown.cz/en/>

<http://www.deadtown.cz/en/deadtown-story/>

https://youtu.be/EPhyvJK-c_Y

Horizons/Horisonter

Compagnie Mediane, Frankrig

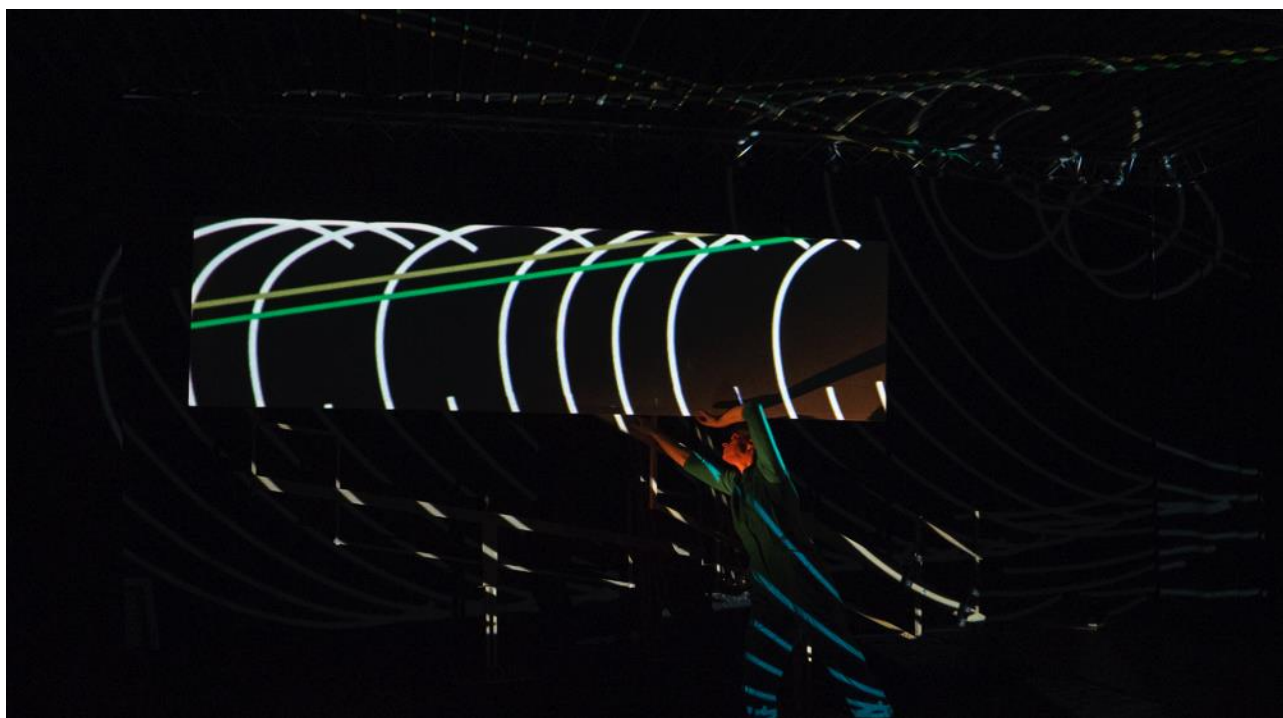

Foto: Peter Birk

Elektronisk eller elektroakustisk musik er for de fleste ofte ikke umiddelbart tilgængelig. De fleste, inklusive mig selv, der er en stor lytter af både ældre og mere moderne klassisk musik, må indrømme, at det ikke er den genre, vi opsøger mest.

Men da jeg i en tidligere meget smuk, poetisk og nytænkt friluftsforestilling havde oplevet både Catharine Sombsthay og Gertrud Exner, havde jeg store forventninger til det nye "Horizons". Komponisten Hans Peter Stubbe Teglbjerg havde, så vidt som jeg er blevet oplyst, skrevet musikken uden tanke på, at den eventuelt skulle anvendes til et teaterstykke. Men efter at Catharine Sombsthay havde haft lejlighed til at høre den, blev hun så begejstret og inspireret, at hun i samarbejde med Stubbe Teglbjerg og den svejtsiske kunstner og scenograf Pierre Gattoni har skabt "Horizons".

Horisonten og stranden er vid og bred på Fanø, og her bor Stubbe Teglbjerg i Sønderho, hvor jeg selv har sommerhus. Derfor var jeg naturligvis meget spændt på at opleve hans musik i denne teatersammenhæng.

I "Horizons" er scenografien opbygget af store abstrakte kvadratiske eller rektangulære farverige flader, som det kendes i den konkrete nonfigurative kunst, ophængt roterbare i bevægelige bøjler eller arme. Der er absolut intet, der umiddelbart minder om en strandbred, en solnedgang eller bølgenes bevægelser. Kun en enkelt person, Catharine Sombsthay, klædt

i en grøn kedeldragt er at se. I forgrunden men en smule uden for selve sceneriet står dog desuden skuespiller og dukketeaterleder Gertrud Exner. Hendes opgave er at oversætte Catharine Sombsthays korte fransksprogede optakt. Med Gertrud Exners indfølelse stemme fremstår "dialogen" meget poetisk og nærmest drømmende. Det virker rigtig fint. Som en anden GPS-guide ledes vi nu gennem Catharine Sombsthays monolog fra Silkeborg til vi på Fanø står med fødderne i vandkanten.

Alt foregår i meget langsomme glidende bevægelser, som man kan opleve strandbreddens vand en stille sommeraften lige før solen går ned. Denne stemning forstærkes af projektørers skiftende glidende bevægelser hen over de store planer, hvor lameller(?) og anden teknik skaber smukke variationer i de geometriske former lige fra langstrakte horisontale linjer til rullende cirkulære bevægelser.

Under denne scenografi bevæger Stubbe Teglbjergs musik sig, og at han vitterligt har ladet sig inspirere af havet, høres meget let i havets brusen, bølgenes rullen, vindens susen, mågernes hæse skrig, frøers kvækken fra strandengen, lyden af undersøiske kirkeklokker og skridt på stranden i det knasende sand. Men abstraktionsniveauet i såvel musik som installation og koreografi er dog så høj, at horisonterne ikke nødvendigvis skal findes på Fanø. De kunne lige såvel være at finde ved en anden kyst.

Flettet ind i musikkens forskelligartethed, der nærmest kan opfattes som en art moderne programmusik væves sentenser af drømme og opdigtede eller faktiske historiske begivenheder, der har fundet sted i Fanøs historie, bringes man til et drømmeland, der i alt fald gav mig associationer til folkeeventyrets verden som f.eks. i Agnete og Havmanden.

Efter forestillingen spurgte jeg nogle af de øvrige teatergængere om, hvordan de havde oplevet det. Her må jeg desværre tilslutte mig manges synspunkt, at forestillingen var lige lovlig lang med lidt for mange gentagelser.

Men hvis man er indstillet på at være åben for nye avantgarde teaterformer, må man medgive at musik, bevægelse, farver og stemmer i samklang kan bringe modtageren i en meditativ stemning, hvor tankerne kan føres tilbage til både tidligere selvoplevede faktiske hændelser eller drømmende sindstilstande.

Link: <http://www.teateravisen.dk/den-smukkeste-billedkunst-danser-paa-en-strand-paa-fanoe.html>

Bastard

Theatre Duda Paiva, Holland

Foto: Peter Birk

Stykkets udgangspunkt er Boris Vians roman "Hjertetangen" fra 1953, men Duda Paiva har i sin fortolkning hensat det til vor egen eller en ikke fjern fremtid i en kulisse, som giver os ældre mindelser om Eugène Ionesco's absurde skuespil "Glade dage" med Bodil Udsen i den formidable hoved- og enerolle.

I dette totalt nedværdigende og umenneskelige miljø af en losseplads af plastik og stinkende affald fra en af den tredje verdens millionbyer henlever en lille flok rablende galninge, der mest af alt minder om Michael Kviums groteske og forvredne figurer, et vanvittigt, grotesk og absurd liv. Som et fremmedelement i dette kaotiske miljø havner ved et tilfælde en ung håbefuldforfatter. Først aldeles forskræmt, men langsomt og tøvende i en vanvittig dialog af vidt forskellige udtryksformer nærmer han sig sympati og forståelse for, ja endda både accept og kærlighed til disse vanvittige galninge, der viser sig at rumme både varme, humor, ironi og selvironi, kærlighed og klogskab.

Med en solopræstation af allerhøjeste klasse, som vi kender det fra Nevil Tranter, fører Duda Paiva sine mandshøje dukker og sig selv rundt i et på én gang både humoristisk, skræmmende og morbide vildskab. En rystende stærk præstation i en symbiotisk forening af skuespil, dans, ballet og gestik.

Duda Paiva har med Bastard leveret teater i absolut international klasse.

Links:

<http://dudapaiva.com/en/portfolio/bastard/>

https://youtu.be/-18LpRx_zXk

Tutu

Theatre Lichtbende, Holland

Foto: Peter Birk

Silkeborg Dukketeaterfestival har med stor succes udviklet sig til at være langt mere, end hvad man forstår ved traditionelt Mester Jakel dukketeater. Nu rummer festivalen også alle moderne eksperimenterende genrer, herunder også objekt og visuelt teater. Den hollandske "Tutu" er imidlertid en lille fin børneforestilling skabt som klassisk skyggeteater, hvor poesien i fortællingen opstår på en meget charmerende måde i et virtuost samspil mellem det visuelle sceneri skabt af projektioner og magiske lanterner og musikken frembragt af den ekvilibristisk dygtige slagtpøjsmusiker Marie Raemakers og basunisten Rob Logister.

Et genialt træk er desuden teatrets bevidste valg at placere de to musikere meget synlige foran publikum, hvorved musikken og dens vekslende brug af instrumenterne på fascinerende måde spiller sammen med de tilsvarende rytmiske og poetiske bevægelser og farver på lærredet.

Links:

<http://www.lichtbende.nl>

<https://youtu.be/T3WoOxqEpmA>

Støv/Dust

Sew Flunk Wit, Danmark

Foto: Peter Birk

HVIS jeg blev tvunget til at vælge mellem de 5-stjernede topstykker på årets dukketeaterfestival, ville min favorit være "Støv", der handler om et muligt liv efter den globale klimakatastrofe. Støv var på alle måder meget, meget stærk og tankevækkende, samtidig med at den på en enestående vis forstod at sammensmelte alle scenekunstens udtryksformer, så de gik op i en sublim enhed. Her tænker jeg på alt fra belysning over regi, kulisser, musikken, sopranens suverænitet, intensiteten, dukkerne og naturligvis Svend E. Kristensens storslåede fremføring. Her manglede intet. Vi blev i den grad grebet og revet med! Det var virkelig teater i verdensklasse om et emne som ingen – måske undtagen en vis Mr. Boldfinger på Twitter – kan lukke øjnene for.

Båret af de to mesterlige præstationer på scenen, udført af Svend E. Kristensen som dukkefører og skuespiller og sopranen Nina Sveistrup Clausen, blev vi i et orgie af røg og ild, støv og aske, død og rædsel og makabre lemlæstelser mentalt flået ind i en dystopisk fremtid uden håb om et fortsat liv på kloden.

Peter Kohlmetz Møllers nykomponerede musik, der gabte over et spekter fra hjerteskerende dommedagsmusik, et requiem for sopran og "massivt" orgel til blide toner, som stammede de fra en musical, må have ramt enhver i hjertekulen.

Ekstra stærkt påvirket af forestillingen var jeg nok også personligt, fordi jeg har haft dette dystopiske fremtidsscenario med en global miljøkatastrofe og flygtningestrømme i hidtil ukendte størrelser tæt inde på livet, idet jeg kort forinden havde læst sociologen Rasmus Willig fra RUC og den norske psykolog Arne Johan Vetlesen netop udkomne bog "Hvad skal vi svare?" når vore børn spørger "Det går da godt, ikke?"

Som Anne Middelboe Christensen skrev i dagbladet Information: "Støv ligner ikke noget andet i det musikdramatiske repertoire netop nu. Forestillingen er en følelsesbombe af de fatale – og den går fuldstændig sin egen patosline ud".

Så er du ikke uberørt af klodens fremtid, kan jeg kun på det stærkeste anbefale at læse bogen og se forestillingen, der spilles adskillige gange i København og Odense i 2018.

Links:

<http://sewflunkfurywit.dk>
http://sewflunkfurywit.dk/?page_id=13

Tak

Bag de mange ypperlige forestillinger gemmer der sig mange talenter, hvis navne jeg slet ikke har nævnt. Det burde jeg naturligvis have gjort, men jeg kan kun opfordre særligt interesserede til at besøge teatrenes ofte meget inspirerende og fyldestgørende hjemmesider, ligesom mange af dem har fine videoklip fra deres forestillinger liggende på YouTube.

Bag Silkeborg Dukketeaterfestival gemmer der sig personligheder med et enestående engagement. Det er naturligvis festivalens kunstneriske leder *Ulla Dengsø* og hendes mand *Poul Andreasen*. Uden Ullas viden, talent og næse for at finde det bedste af det bedste på vor endnu grønne klode, og Poul som utrættelig leder af teknik og logistik ville der ikke være nogen "Festival of Wonder" i Silkeborg. Der skal derfor fra mig lyde en stor tak til jer begge for jeres enestående engagement.

Per Hofman Hansen

Festival of Wonder 2017. Anmeldelser ved Per Hofman Hansen.doc